

PROJECT VILLA JONGERIUS

Een ratjetoe, maar toch in

De Utrechtse 'Bastiaans Hof' is zo goed als klaar. De uit staal en beton opgetrokken villa uit 1938 – een rijksmonument – heeft een zes jaar durende restauratie achter de rug. Voor het bijbehorende kantoor en de tuin is even geen geld meer.

Van onze medewerker Johan Nebbeling

Utrecht - In alles ademt de Bastiaans Hof – in Utrecht beter bekend als 'Villa Jongerius' – het karakter van zijn ontwerper en eerste bewoner: Jan Jongerius (1888-1941), een puissant rijke hovenier, olieboer en transport-ondernemer die het als selfmade man graag breed liet hangen. Ofschoon katholiek tot op het bot en dus bekend met het gebod van armoede zag de entrepreneur Jongerius er geen been in zijn verworven rijkdommen uitbundig te etaleren.

"En dat is precies wat deze villa

beoogt: indruk maken op de bezoeker", zegt architect Saskia van Haren, projectleider van FBW Architecten uit Utrecht die tekenden voor de restauratie. Erg praktisch ingedeeld is het gebouw daardoor niet; de ontvangsthuis is buitenproportioneel groot en je kunt je afvragen of een extra slaapkamer – Jongerius had tien kinderen – niet handiger was geweest dan de kapel die hij liet aanbrengen.

Verval

Stijlvast was Jongerius niet. De villa is een mix van modernisme en art deco, met hier en daar een vleugje 'Hollandse renaissance' en een snufje Lodewijk XV-stijl. "Een ratjetoe eigenlijk, maar desondanks in evenwicht en daarom uniek", erkent Belinda van Buiten, directeur van FBW en een van de aanjagers van de renovatie.

Na het vertrek van de familie Jongerius raakte de luisterrijke villa

geleidelijk in verval. Defensie nam hem in gebruik als kantoor en toen het pand later leeg kwam te staan, trokken er krakers in. Van Buiten en haar partner Antoni Folkers trokken zich het lot van het ernstig verwaarloosde gebouw aan en brachten een groep kleinkinderen van Jongerius bijeen, die zich als Stichting Vrienden van het Jongeriuscomplex sterk begon te maken voor restauratie.

Er kwam een plan op tafel dat voorzag in een ingrijpende renovatie met als doel: herstel in oude luister waar mogelijk, aanpassing aan de eisen van de huidige tijd waar nodig. De kosten, een kleine 3 miljoen euro, werden deels betaald uit subsidies. De werkzaamheden, die in 2010 van start gingen, werden geplaagd door tegenslagen, zoals het faillissement van aannemer BK Bouw in april dit jaar. Na enige maanden stilstand maakte Heiligers Bouw uit Amersfoort de klus af. Ook bouwkundig waren er verras-

De balkons moesten worden gesloopt en vervangen, omdat ze nauwelijks hun eigen gewicht konden dragen

Villa Jongerius na zes jaren van restauratie.

evenwicht en daarom uniek

singen. Al snel werd duidelijk dat de uit beton en staal opgetrokken, robuust ogende villa als een façade was gebouwd. "Jongerius bouwde carrosserieën van auto's en dat is dit huis eigenlijk ook", vertelt Van Buiten. "De buitenschil van beton en stalen kolommen houden het huis overeind. Maar verbanden zijn er nauwelijks." Dat kwam aan het licht toen de dakoverstekken werden opgevoerd en de wanden en kolommen compleet los kwamen te staan: "Het bleek een kaartenhuis. We schrokken ons wezenloos."

Balkons

Een groot deel van de renovatie bestond uit het verstevigen van kolommen, het versterken van het beton en het aanbrengen van extra wapening op de talloze plekken waar die volstrekt onvoldoende was.

Van Haren: "Omdat bouwen in beton destijds nieuw was, wist men

nog niet precies hoe het moest." Onder meer de balkons moesten om die reden worden gesloopt en - in zwaardere uitvoering - vervangen, omdat ze nauwelijks hun eigen gewicht konden dragen.

“ Het bleek een kaartenhuis. We schrokken ons wezenloos

Verschillende installaties, zoals een centraal stofzuigersysteem, waren vernuftig verwerkt tussen de spouwmuuren. Ze werden vervangen door een nieuwe, zware luchtbehandelingsinstallatie, omdat de villa als zalencentrum en restaurant grote groepen mensen aan moet kunnen.

Verder zijn beschadigde panelen,

plafonds en ornamenten deels opnieuw gemaakt of gerestaureerd, zoals de vervuilde en beschadigde, glas-in-loodpartij in het plafond van de hal. Van Haren: "De oorspronkelijke bouwtekeningen zijn nooit gevonden. We hebben veel moeten reconstrueren op basis van oude foto's. Het leek soms wel archeologie." Bijzonder was ook de ontdekking van 'fresco's' die Jongerius had laten aanbrengen in de kapel. Ze zijn echter zwaar beschadigd en moeten ingrijpend worden gerestaureerd. Maar daarvoor is nog geen geld.

Ook de restauratie van de bij de villa behorende tuin en het vervallen kantoorgebouw erachter - die net als de villa rijksmonument zijn - moet wachten. Van Buiten: "Dat de villa nu klaar is, is een grote stap. We zijn er trots op. Maar tegelijk beseffen we dat er ook nog veel moet gebeuren."